

PM Djurhållning Dp, Rimforsa 1:49

Djurhållning/bostäder

Flera myndigheter har över tiden gett ut rekommendationer och stöd för tolkning både av PBL:s och MB:s bestämmelser på området djurhållning/bostäder. Boverket har gett ut riktlinjer för planering av bostadsbebyggelse, skolor och dagis och andra känsliga miljöer samt djurhållning. Dessutom har det upprättats och publicerats ett flertal riktlinjer på såväl regional som kommunal nivå.

De huvudsakliga kraven när det gäller planering för djurhållning i anslutning till den byggda miljön och vice versa finns i 2 kap. PBL. Här ställs krav på att kommunen ska beakta hälsorisker mot närliggande miljöer från olika verksamheter, 2 kap. 5 § p1 PBL, i det här fallet närmast risken för allergenspridning från exempelvis hästhållning till omgivningen. I 2 kap. 9 § PBL ställs krav på att kommunen i största möjliga utsträckning ska undvika och/eller förebygga olägenheter gentemot intillboende i samband med planläggning eller vid prövning av bygglov.

”PBL 2 kap. 5 § /Trädde i kraft 1:2018-07-01/

Vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked enligt denna lag ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till

1. **människors hälsa och säkerhet,**
2. jord-, berg- och vattenförhållandena,
3. möjligheterna att ordna trafik, vattenförsörjning, avlopp, avfallshantering, elektronisk kommunikation samt samhällsservice i övrigt,
4. möjligheterna att förebygga vatten- och luftföroreningar samt bullerstörningar, och
5. risken för olyckor, översvämning och erosion.

Bebyggelse och byggnadsverk som för sin funktion kräver tillförsel av energi ska lokaliseras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till energiförsörjningen och energihushållningen. *Lag (2018:636).*”

”PBL 2 kap. 9 §

Planläggning av mark och vattenområden samt lokalisering, placering och utformning av byggnadsverk, skyltar och ljusanordningar enligt denna lag får inte ske så att den avsedda användningen eller byggnadsverket, skylten eller ljusanordningen kan medföra en sådan **påverkan på grundvattnet eller omgivningen i övrigt som innebär fara för människors hälsa och säkerhet eller betydande olägenhet på annat sätt.**”

Olägenheter och hälsorisker ska beaktas vid planläggning och bygglovgivning samt i tillsyns- och anmälningsärenden. Detta är inget nytt eller okänt, men den kraftiga och snabba ökningen av antalet hästar och det faktum att hästarna nu i allt större utsträckning finns i tätortsnära miljöer har skapat problem för tillämpningen av plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken (MB). MB inrymmer bestämmelser med i huvudsak samma innehåll som PBL. ***Skillnaden i tillämpning mellan PBL och MB kan lite förenklat sägas vara att PBL tillämpas innan en situation har uppkommit medan MB:s regler blir aktuella när en situation har uppkommit.*** Av förarbetena till PBL framgår dock tydligt att kommunen i sin planering och tillståndsgivande verksamhet inte ska ta beslut, som kan föranleda ingripande från tillsynsmyndighet i efterhand.

Ett viktigt syfte med planläggning enligt PBL är att reda ut och förebygga problem vid kommande bygglovgivning och exploatering. Ett av kraven i PBL är att kommunen ska beakta både allmänna och enskilda intressen, att göra s.k. intresseavvägningar. I de fall olika intressen inte sammanfaller bör kommunen söka hitta sätt att förebygga eller mildra negativa effekter på omgivningen och att därefter väga styrkan i dem mot varandra inom den lagliga ram som PBL ger. Vid intresseavvägningen ska kommunen se till att hälso- och säkerhetsaspekter beaktas och att inget intresse gynnas eller missgynnas på ett otillbörligt sätt. Skälig hänsyn ska tas till befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande. ***På landsbygden bör djurhållning och dess omgivningspåverkan vara i högre grad acceptabel än i miljöer där sådan normalt inte förekommer.***

Djurhållning medför negativ påverkan på omgivningen dels i form av olägenheter: dammbildning, buller (höfläktar, maskiner, djurens läten, transporter), lukt (framför allt från gödsel och gödselhantering, vissa foder m.m.), flugor, starka strålkastare kring ridbanor, travbanor m.m. dels i form av risk för hälsopåverkan (främst risk för allergenspridning från hästhållning). Sådana förhållanden ska kommunen beakta vid beslut enligt PBL och om möjligt begränsa så att inte oacceptabel påverkan på omgivningen uppstår.

Människor uppfattar lukt på olika sätt, beroende på fysiska förutsättningar, vana och preferenser. I vetenskapliga studier har konstaterats att grisar och höns luktar sämre än kor, får och hästar. Det är framför allt gödsel och ventilation från stallar som kan orsaka obehag. Fastgödsel (gödselstack) luktar mindre än flytgödsel. Täckning av gödselbehållare ger mycket god reduktion av lukt, upp till 95 %. Lukt binds även i damm. Dammfilter eller biofilter i frånluften på ventilationsanläggningar kan därför minska lukten från djurstallar med 70 %.

Allergi är idag en folksjukdom som drabbar ungefär tre miljoner svenskar. Av allergikerna beräknas ca 10 % vara potentiellt överkänsliga mot katt respektive 5 % för häst, men alla lider inte av symptom. Pälsdjursallergi är vanligare i Norrland än i södra Sverige trots att hästförekomsten är större i söder. Vidare är pojkar oftare allergiska mot häst trots att det är främst flickor som rider och sysslar med hästar. ***Studier visar även att barn som växer upp på lantgård, särskilt med djurhållning, hyser mindre risk att utveckla astma och allergi.*** Allergiutveckling mot häst kräver en kraftig och långvarig exponering. Enligt Västra Götalandsregionens Miljömedicinska Centrum kan man inte bli överkänslig enbart genom att vistas i närheten av ett häststall.

Miljömedicinska enheterna i Uppsala och Stockholm betonar att spridningen av hästallergener i huvudsak sker med människor. **Spridning i utomhusluft är begränsad.** Den minskar drastiskt med avståndet från stallet. Redan 50 m från stallet, över öppen terräng, är halterna mycket låga. Man har även visat att hästallergenets spridning sker nära marknivån och är beroende av vindriktning, avskärmande vegetation och byggnader mm.

Vid nybyggnad av bostäder, skolor eller i vissa fall djurstallar, prövas detta mot plan- och bygglagen. Vid tillståndsgivning för större djurhållningsenheter tillämpas miljöbalken. Vid konstaterade problem och klagomål tillämpas också miljöbalken. Plan- och bygglagen och miljöbalken kompletterar varandra genom att plan- och bygglagen ger möjlighet till exploatering, medan miljöbalken reglerar hur verksamheten får bedrivas. Enligt miljöbalkens försiktighetsprincip skall skyddsåtgärder och begränsningar ställas på en verksamhet som kan medföra olägenhet för människors hälsa. För att inte få för stora begränsningar skall detta alltid ske med en rimlighetsbedömning utifrån övriga allmänna intressen och definitionen av olägenhet för människors hälsa. (2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken) **Den rättspraxis som utvecklats då ärenden om djurhållning överklagats till högre instanser, pekar på att miljööverdomstolen medger relativt korta avstånd, ofta under 50 meter och ned mot 20 meter.**

Vid bedömningen i de enskilda fallen måste hänsyn tas till lokala förhållanden. I samband med planering för djurhållning alternativt utbyggnad av bostäder i anslutning till djurhållning är följande punkter exempel på frågor som bör utgöra underlag för kommunens bedömning av relevant respektavstånd:

- Karaktär på området, t.ex. lantlig miljö/villabebyggelse
- Topografi samt eventuell avskärmande vegetation eller bebyggelse
- Förhärskande vindriktning
- Djurslag: hästar och katter har förhållandevis starka allergener. Grisar, höns och minkar har i vetenskapliga studier befunnits lukta sämre än andra djurslag. Åsnor och hundar kan innebära ljudstörningar.
- Nötkreatur och får utmärker sig inte med störande egenskaper. Antal djur, lokalisering av stall, bete, rasthagar/paddockar och planerade ridstigar
- Hagar, dess lokalisering och storlek samt antal djur och hur frekvent hagen används
- Gödselhanteringens placering och utförande
- Förekomst och grad av näringsverksamhet
- Redovisning av närboendes uppfattning eller befintliga upplevelser av olägenhet.

Sammanfattningsvis:

På landsbygden bör djurhållning och dess omgivningspåverkan vara i högre grad acceptabel än i miljöer där sådan normalt inte förekommer. Med hänsyn till antal djurenheter på omkringliggande fastigheter bör ett respektavstånd till djurhållning hållas om maximalt 50-100 meter från planerade bostäder till rast/beteshagar där djur varaktigt vistas.

I Kinda kommun finns idag inga riktlinjer i frågan utan kommunen pekar på de rekommendationer och riktlinjer som är utgivna sedan tidigare och bedömer frågan från fall till fall utifrån flertalet av

ovanstående punkter. I samband med tidigare planarbete på orten har man medgivit ett avstånd kring 200 meter från ladugård/stall/gödselhantering och ny exploatering (Rimforsa strand). Bedömningen då var dessutom gällande djurhållning av kor men också med hänsyn till gårdens nuvarande och framtida nyttjande och användning.

Nedan redovisas även en överskådlig sammanställning som gjorts av Kalmar kommun:

<i>Djurslag/antal djur</i>	<i>Avstånd stall och gödsel/bostad (m)</i>	<i>Avstånd hage/bostad (m)</i>
Hästar		
1-	100	50
11-	100-200	50-100
31-100	200	100-200
>100	200-500	200
Får		
1-	100	50
21-	100-200	50-100
101-400	200-500	100
400	500	100
Nötkreatur		
1-	100	50
6-	100-300	50-100
101-300	300-500	100-500
>300	500	500
Svin		
1-	100	100
6-	100-300	100-300
301-500	300-500	300-500
>500	500	500
Höns		
1-	10-100	10-100
51-	100-300	100-300
10001-20000	300-500	300-500
>20000	500	500
Övrigt		
Struts	100	50
Vilthägn	0	100

Utdrag från Boverkets "vägledning för planering för och invid djurhållning" Rapport 2011:6, Marks kommuns "Riktlinjer för respektavstånd mellan djurhållning och bostäder från 2015", Kalmar kommuns "Information – Avstånd mellan bostäder och djurhållning" och information från Kinda kommun.